

3. Орлов О. О. Нетрадиционный метод распределения накладных затрат / О. О. Орлов, С. Г. Рясних, Е. М. Рудниченко // *Економіст*. – 2005. – № 7. – С.69-73.
4. Собченко А. М. Удосконалення систем і методів обліку витрат та калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/5485/1/130_38_.pdf.

*УДК 657.3

Нагірська К.Є., к.е.н., доцент

Шевчик І.О.

Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено роль фінансової звітності як джерела інформації про діяльність сільськогосподарського підприємства. Доведено, що недостовірна та несвоєчасна фінансова звітність є причиною прийняття неефективних управлінських рішень. Обґрунтовано, що система обліку та звітності є визначальною при формуванні політики ведення аграрного бізнесу. Саме на її основі базується державна статистика, що використовується в державному й галузевому управлінні. Досліджено нормативне забезпечення формування обліково-звітної інформації.

Ключові слова: фінансова звітність, сільськогосподарські підприємства, аграрний бізнес, облікова інформація, управлінські рішення.

Nahirska K., Shevchyk I.

SPECIFICS OF COMPILATION OF FINANCIAL STATEMENTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article defines the role of financial reporting as a source of information about the activities of an agricultural enterprise. At the current stage of economic activity, the methodology for the formation of financial reporting does not adequately reveal the competitive advantages of agricultural enterprises, their investment attractiveness, does not provide sufficient information to control agricultural activity and accordingly reduces the effectiveness of making managerial decisions.

The process of economic activity of any enterprise, including agricultural, leads to a result that is of interest to a certain circle of people - users of financial information. To inform them, they compile reports, which provide information about the financial state of the enterprise: the availability of financial resources of the enterprise, their

---

* Нагірська К.Є., Шевчик І.О.

distribution and use, data on the financial results (profit or loss), the presence and movement of own and borrowed capital, cash flows, the state of accounts receivable and payable, the state and change of fixed and working capital, intangible assets.

In most cases, managers of enterprises fully trust the preparation of reports for accounting officers. Managers of enterprises do not necessarily have to know the methods of preparing financial statements, the method of accounting for business operations, but each manager should have the information presented in the financial statements, since, by signing these documents, he is responsible for their reliability.

The modern manager of an agricultural enterprise must be sure of the correctness and reality of the balance sheet and other forms of financial reporting, be able to "read" the reporting indicators and assess the financial situation of the enterprise: liquidity, solvency, financial stability and profitability of the enterprise and their change compared with last year, "see »Their causes. This will enable you to effectively manage your business. In this regard, the question of the features and methods of forming financial statements of agricultural enterprises are of particular importance today.

It is proved that unreliable and untimely financial reporting is the reason for the adoption of ineffective management decisions. It is substantiated that the accounting and reporting system is crucial for the formation of the policy of conducting agrarian business. It is based on state statistics that is used in state and sectoral management. The normative provision of formation of accounting and reporting information is investigated.

The authenticity of the published financial statements is approved by the auditing organization. One of the main steps in compiling annual financial statements of enterprises and organizations in Ukraine is inventory. The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" for the confirmation of the correctness and reliability of the accounting and reporting data provides for the holding of enterprises, their associations and self-supporting organizations, regardless of the forms of property inventory of property, funds and financial obligations.

Thus, as a result of our research, we can state that agricultural enterprises are developing financial statements in accordance with the current legislation. Those agricultural entities that are subjects of small business form their own financial statements in accordance with the requirements of P(S)A 25 "Financial Report of a Small Business Entity". To the disadvantages of these forms of reporting can be attributed to the reduction of informality in relation to the financial condition and operational activities of entities.

At the same time, the importance of evaluating financial statements is the question of the materiality of the indicators that are reflected in the reports. Separate indicators may not be sufficiently significant to reflect them in the balance sheet and in the statement of financial results. In this aspect, further research should be aimed at the search and development of documents that would organically complement and enhance the informativity and usefulness of financial statements of agricultural enterprises.

Key words: financial reporting, agricultural enterprises, agrarian business, accounting information, management decisions.

Нагирская Е.Е., Шевчик И.О.

ОСОБЕННОСТИ СОСТАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье определена роль финансовой отчетности как источника информации о деятельности сельскохозяйственного предприятия. Доказано, что недостоверная и несвоевременная финансовая отчетность является причиной принятия неэффективных управленческих решений. Обосновано, что система учета и отчетности является определяющей при формировании политики ведения аграрного бизнеса. Именно на ее основе базируется государственная статистика, которая используется в государственном и отраслевом управлении. Исследовано нормативное обеспечение формирования учетно-отчетной информации.

Ключевые слова: финансовая отчетность, сельскохозяйственные предприятия, аграрный бизнес, учетная информация, управленческие решения.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Процес господарської діяльності будь-якого підприємства, в тому числі і сільськогосподарського, призводить до отримання результату, який цікавить певне коло осіб - користувачів фінансової інформації. Для їх інформування складається звітність, де представлена інформація про фінансовий стан підприємства: наявність фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, дані про фінансові результати (прибутки або збитки), наявність та рух власного і позикового капіталу, грошові потоки, стан дебіторської і кредиторської заборгованості, стан та зміну основних і обігових коштів, нематеріальних активів.

У більшості випадків керівники підприємств повністю довіряють підготовку звітів працівникам бухгалтерії. Керівникам підприємств не обов'язково знати методи складання фінансової звітності, методіку обліку господарських операцій, проте кожен керівник повинен володіти інформацією, що представлена у фінансовій звітності, так як, підписуючи ці документи, він несе відповідальність за їх достовірність.

Сучасний керівник сільськогосподарського підприємства повинен бути впевнений в правильності і реальності бухгалтерського балансу та інших форм фінансової звітності, вміти «читати» звітні показники та оцінити фінансовий стан підприємства: ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість і рентабельність підприєм-

ства та їх зміну порівняно з минулим роком, «бачити» їх причини. Це дасть можливість здійснювати ефективне управління підприємством. У зв'язку з цим, питання щодо особливостей і методики формування фінансової звітності сільськогосподарських підприємств набувають сьогодні особливого значення.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання формування фінансової звітності сільськогосподарських підприємств і методичні підходи до її складання досліджували у своїх працях вітчизняні вчені: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, М.С. Пушкар, В.Г. Швець. Результати досліджень учених-економістів характеризуються глибиною теоретичних висновків та є значним вкладом у розвиток вітчизняної системи обліку та звітності. На сучасному етапі господарювання методологія формування фінансової звітності не достатньо розкриває конкурентні переваги сільськогосподарських підприємств, їх інвестиційну привабливість, не на достатньому рівні забезпечує інформацією для контролю сільськогосподарської діяльності і відповідно знижує результативність прийняття управлінських рішень.

Цілі статті. Мета статті полягає у дослідженні теоретико-методичних засад формування фінансової звітності сільськогосподарських підприємств та нормативного забезпечення формування інформації у фінансовій звітності з урахуванням особливостей виробництва в аграрній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансова звітність є логічним завершенням облікових процедур суб'єктів господарювання. У вітчизняних нормативних документах визначені поняття фінансової звітності, її структура, зміст форм, вимоги, а також вказані внутрішні і зовнішні користувачі. Крім розглянутих визначень фінансової звітності є й інші, але всі вони в більшій чи меншій мірі відображають її ознаки, які вказують на те, що фінансова звітність - це:

- структуроване уявлення фінансового стану та операцій, здійснених організацією;
- система показників, які характеризують результати господарської діяльності за звітний період;

- сукупність різних форм звітів, що містять інформацію, яка відображає окремі складові діяльності суб'єктів господарювання і використовується користувачами для прийняття ділових інвестиційних та управлінських рішень.

Значення фінансової звітності при обґрунтуванні і прийнятті управлінських рішень обумовлює необхідність більш глибокого дослідження її регулювання. Методики формування фінансової звітності в Україні відображені в значній кількості нормативних документів. При розгляді вітчизняної системи нормативного регулювання слід виділити чотири основних рівня:

- перший – основний або базисний – відображає межі і основні принципи функціонування правового поля, в якому функціонують господарюючі суб'єкти;

- другий – регламентуючий – розкриває основні методики ведення бухгалтерського обліку окремих об'єктів обліку та операцій, формування показників бухгалтерської звітності;

- третій – методичний – включає нормативні документи, які деталізують методики, описані в документах другого рівня;

- четвертий – деталізуючий – включає документи, що відображають особливості облікових методик відповідно до специфіки конкретного підприємства.

Досить детальне регламентування формування фінансової звітності, в першу чергу, викликане необхідністю попередження загрози економічної безпеки не тільки окремих підприємств, але й цілих галузей.

Науковець О.М. Гранченко звертає увагу на те, що звітність – засіб посилення фінансової безпеки [6]. Аналіз окремих джерел [7] показує, що існує ряд випадків з економічної практики підприємств, коли завищення балансової вартості активів і зобов'язань через надмірне застосування слушної вартості приводить до «роздування» балансу.

В свою чергу Л.В. Гнилицька наводить результати соціологічного опитування, по якому 80% фінансових директорів провідних компаній України здійснювали маніпулювання даними, відображеними у звітності [1].

В цьому аспекті доцільно виділити ті показники звітності, які мають достовірно відображати поточний стан і потенціал розвитку

сільськогосподарської галузі за трьома параметрами: економічні показники діяльності, екологічні показники діяльності, соціальні показники діяльності. Саме це дає можливість характеризувати діяльність сільськогосподарських підприємств за трьома аспектами – економічним, соціальним та екологічним, комплексно характеризувати найсуттєвіші її параметри та визначати пріоритетні напрями розвитку аграрної галузі згідно з концепцією сталого розвитку [3]. В свою чергу, структурні особливості основних форм річної звітності сільськогосподарських підприємств дають змогу оцінити активи підприємства в розрізі оборотних і необоротних та джерела їх формування у розрізі власних і залучених. Модель фінансової звітності представлено на рис 1.

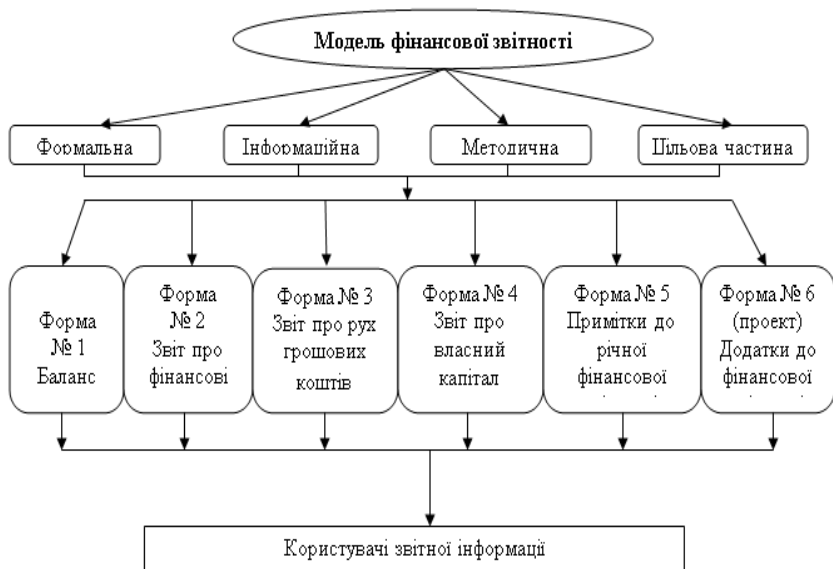

Рис. 1. Модель фінансової звітності сільськогосподарських підприємств

Звернемо увагу на те, що більшість сільськогосподарських підприємств є суб'єктами малого підприємництва. Аналізуючи показники діяльності СМП, необхідно враховувати специфіку фо-

рмування їх фінансової звітності. При її складанні згідно П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [5] і НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4], крім відмінностей в кількості форм звітності, одиницях виміру, правилах і періодизації її подачі, використовуються різні підходи.

В основу підготовки фінансової звітності СМП згідно з П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» закладений уніфікований підхід, який полягає в заповненні форм строго встановленого порядку. При складанні звітності згідно з НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» застосовується креативний підхід: підприємства можуть не заповнювати статті, за якими відсутня інформація до розкриття; в формі звітності дозволяється, при необхідності, включати додаткові статті, але тільки з переліку, наведеного в додатку 3 до Н(П)СБУ 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», із зазначенням їх коду. При цьому додаткова стаття повинна відповідати наступним вимогам: наведена в ній інформація повинна бути суттєвою, і її оцінка може бути достовірно визначена.

Для суб'єктів малого підприємництва національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати за формою згідно із додатком 2 до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

За звітним періодом фінансові звіти поділяються на річні та квартальні. Звітним періодом для складання річної фінансової звітності є календарний рік. Перший звітний період новоствореного підприємства може бути меншим за 12 місяців, але не може бути більшим за 15 місяців. Звітним періодом підприємства, що ліквідується, є період з початку року до моменту ліквідації. Квартальна звітність складається наростаючим підсумком з початку звітного року. Баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду. Склад річної звітності різний для окремої юридичної особи (крім малого підприємства), малого підприємства та материнського підприємства. Фінансові звіти малого підприємства та консолідовані фінансові звіти відрізняються не лише складом форм, але і змістом. Квартальна звітність подається лише у складі двох форм – в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові

результати (форма № 2-м), а також зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс).

Загальні засади щодо формування фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва та Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва є різними. Детальне порівняння Балансу та Звіту про фінансові результати свідчить, що у балансі (форма № 1-мс) є два розділи активу і три розділи пасиву, на відміну від Балансу (форми № 1-м). Стосовно Звіту про фінансові результати, то форми № 1-м та 1-мс за структурою схожі між собою.

Укрупнені показники першої групи статей Балансу СМП з метою фінансового планування необхідно врахувати при аналізі ефективності використання необоротних активів, другої та четвертої – фінансової стійкості, третьої та п'ятої – ліквідності і платоспроможності суб'єкта господарювання.

Звіт про фінансові результати СМП згідно з П(С) БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» складається з одноступінчастої форми, яка має спрощений вигляд і дозволяє розрахувати фінансовий результат діяльності підприємства простим відніманням із загальної суми доходів загальної суми витрат. Навпаки, Звіт про фінансові результати, що формується відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», має багатоступеневу форму, в якій розрахунок фінансового результату здійснюється поетапно: спочатку визначається валовий прибуток як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг); потім – фінансовий результат від операційної діяльності як алгебраїчна сума валового прибутку та іншого операційного доходу, за вирахуванням адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат; і, зрештою, – фінансовий результат діяльності підприємства як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (витрат) звичайної діяльності.

Таким чином, користувачі звітності СМП не отримують інформацію про суму валового прибутку (збитку) та прибутку (збитку) від операційної діяльності безпосередньо зі Звіту про фінансові

результати. Тобто для інформаційного забезпечення фінансового планування СМП фінансової звітності недостатньо.

До подання річної звітності за адресами, передбаченими Постановою Кабінету Міністерства України "Порядок подання фінансової звітності" від 28.02.00 р. № 419 вона повинна бути розглянутою та затвердженою у порядку, встановленому законодавством та установчими документами, залежно від суб'єктів господарювання та форм власності (табл. 1).

Таблиця 1
Розгляд і затвердження річної фінансової звітності підприємств

Типи підприємств	Хто розглядає і затверджує фінансовий звіт
1	2
Державні підприємства	Загальними зборами трудового колективу. Затверджуються вищим органом управління
Акціонерні товариства включаючи дочірні підприємства	Розглядається правлінням акціонерного товариства. Затверджується загальними зборами акціонерів
Сільськогосподарські підприємства	Розглядається і затверджується загальними зборами (зборами уповноважених) членів СП чи пайовиків
Товариства з обмеженою відповідальністю	Розглядається і затверджується зборами учасників (засновників) товариства
Приватні підприємства	Затвердження здійснює власник (засновник)
Спільні підприємства (публічні акціонерні товариства)	Рада засновників

Достовірність фінансової звітності, що публікується, затверджується аудиторською фірмою. Одним із основних етапів складання річної фінансової звітності підприємств та організацій України є інвентаризація. Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" для підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності передбачено проведення підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями незалежно від форм власності інвентаризації майна, коштів і фінансових зобов'язань.

Висновки. Таким чином, досліджено методичні аспекти та особливості формування фінансової звітності сільськогосподарських підприємств відповідно до чинного законодавства. Ті аграрні формування, які є суб'єктами малого підприємництва, формують фінансову звітність відповідно до вимог П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». До недоліків даних форм звітності можна віднести скорочення інформативності щодо фінансового стану і операційної діяльності суб'єктів господарювання.

У той же час, важливим при оцінці фінансової звітності є питання суттєвості показників, що відображаються у звітах. Окремі показники можуть бути недостатньо істотними для відображення їх в бухгалтерському балансі і звіті про фінансові результати. В цьому аспекті подальші дослідження повинні бути спрямовані на пошук і розробку документів, які органічно б доповнювали та підсилили інформативність та корисність фінансових звітів сільськогосподарських підприємств.

1. Гнилицька Л.В. Маніпулювання обліковими даними – погроза економічній безпеці підприємства / Л.В. Гнилицька // *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики.* – 2015. – № 3(15). – С. 5–14.
2. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія / В.М. Жук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2016. – 648 с.
3. Мервенецька В.Ф. Формування інформації у фінансовій та статистичній звітності сільськогосподарських підприємств для розрахунку макроекономічних показників // *Облік і фінанси АПК.* – 2010. – № 3. – С. 82–87.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pro-u4ot.info>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2016 №39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.
6. Транченко О.М. Роль фінансової звітності в забезпеченні фінансової безпеки підприємства / О.М. Транченко // *Економіка і організація управління.* – 2014. – № 3 (19)-4 (20). – С. 277-280.
7. Шнейдман Л. Навіщо потрібні міжнародні стандарти фінансової звітності. [Електронний ресурс] / Л. Шнейдман. – Режим доступу: <http://www.intalev.ua/?id=9608>.